

Täysistunto

Maanantai 12.12.2016 klo 14.03—21.19

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annetun lain sekä eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain 3 §:n ja liitteen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 137/2016 vp

Toimenpidealoite TPA 37/2016 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 31/2016 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

18.30 **Timo Harakka sd:** Arvoisa puhemies! Tätä puheenvuoroa olen odottanut kohtalaisen pitkään. — Jos hallitusohjelmasta poistuu asioita reilun vuoden kuluttua, oppositiolla on syytä tyytyväisyyteen, mutta makeisveron osalta näin ei ole. Se kuului hallituksen ohjelmaan, ja nyt se poistuu, kun viime vuonna ilmeni, että EU:lle tehty kantelut vaarantavat makeisveron jatkon. Kun kuitenkin on ollut tuolloin jo selvää, että terveysperusteinen vero nauttii laajaa kannatusta, on ihmeellistä, että tässä tuhlattiin kokonainen vuosi valmistelematta veronmuutosta sellaiseksi, jossa ei ole riskiä EU:n valtiontukisäännösten rikkomisesta.

Sivumennen sanoen Suomi on osa Euroopan unionia eikä mikään tahdoton Brysselin uhri. Suomi voi osoittaa tahtoa ja tarmoa, kuten Unkari ja Tanska, jotka ovat säätäneet kansanterveyttä edistäviä veroja. Ja Euroopan unioni suhtautuu myönteisesti terveysperusteisiin veroihin.

Puhuimme aikaisemmin täällä pienten yritysten arvonlisäverovelvollisuuden rajasta, jossa Suomi on nyt aikanaan EU-jäsenneuvotteluissa sovitussa maksimisummassa, 10 000 euron liikevaihdossa. Mutta jotta yrittäjävähennyksen sijaan aidosti autettaisiin pienyrityksiä, olemme esittäneet neuvottelujen avaamista EU:n kanssa, jotta liikevaihtoraja voidaan nostaa 30 000 euroon. Tämä on pienyritysten suurin toive. Ja mitä tekee Viro? Se on tietävästi avannut neuvottelut alv-ajan nostamisesta 40 000 euroon. Näin toimii siis maa, joka ei uhriudu ja anna periksi vaan toimii aktiivisesti Euroopan unionissa.

Suomi oli vielä viime vuosikymmenellä kokoaan suurempi vaikuttaja EU:ssa — luotettu, rakentava ja ratkaisuja tarjoava maa. Nyt hallitus on perässähiittäjä, joka arvostelee ja syyttää Euroopan unionia siitä, mitä se ei kykene tekemään, ihan niin kuin edellinen hallitus on syntipukki kaikkeen pahaan, jota hyvä hallitus ei viisaimmillakaan päätöksillä pysty

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

korjaamaan — voi voimattomuutta! — ja nyt tämä uhriutuminen maksaa Suomen valtiolle 100 miljoonaa euroa verotuloja. Ne on jouduttu kattamaan nestemäisten polttoaineiden veron korotuksilla ja uusilla säästöillä.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta teki yksimielisen — siis myös hallituspuolueiden edustajien kannattaman — lausuman. Se kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi säädösvalmistelun elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi." Valtiovarainvaliokunnassa näiden samojen hallituspuolueiden edustajat eivät voineetkaan yhtyä lausumaan ja ainakin yhdelle edustajalle, joka istuu molemmissa valiokunnissa, kävi niin, että hän joutui äänestämään itseään vastaan.

Kahden pöydällejätönkään jälkeen hallitus ei voinut olla itsensä kanssa samaa mieltä, joten sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliitto esittivät tämän lakiesityksen hylkäämistä eli 100 miljoonan euron verotuoton säilyttämistä.

Hylkäämisen lisäksi meillä on ilo esittää lausuma. Se kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää välittömästi sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisen kannan mukaisesti säädösvalmistelun elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi."

18.34 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta annettua lakia siten, että makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovuttaisiin.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on ristiriidassa Sipilän hallituksen hallitusohjelman kanssa. Hallitusohjelman veropoliittisiin linjauksiin kirjattiin, että makeisveroa tullaan korottamaan, mutta yhtäkkiä hallitus päättikin, että Euroopan komission moittima makeisvero poistuu vuoden 2017 alusta. Suomi voisi ottaa käyttöön terveysperusteisen sokeriveron, mutta hallitus ei ole siihen halukas. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä luetellaan pitkä lista mahdollisen terveysperusteisen sokeriveron haittoja. Samaan hengenveotoon hallituspuolueiden valtiovarainvaliokunnan jäsenet ovat hyväksyneet mietintötekstin, jossa todetaan, että tämä ei kuitenkaan estä, että Suomi seuraa aktiivisesti EU:n jäsenmaissa ja EU:n tuomioistuimen ratkaisukäytännössä tapahtuvaa kehitystä terveysperusteisten verojen osalta ja arvioi uudelleen terveysperusteisen veron käyttöönottoa. Valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukaan valtiovarainministeriö on päivittämässä sokeriverotyöryhmän loppuraporttia ja selvittämässä muiden EU-jäsenmaiden tämänhetkistä tilannetta sekä EU-tuomioistuimen asiaan liittyvää viimeaikaista ratkaisukäytäntöä. Myös mahdollisuuksia muihin terveysperusteisiin veroihin seurataan valtiovarainministeriössä.

Minun mielestäni tämä mietintöteksti kuulostaa siltä, että hallitus kyllä ehkä haluaisi taipua tähän sokeriveroon mutta he eivät vain tässä vaiheessa voi siihen myöntyä.

Arvoisa puhemies! Vaikka makeisverosta luovutaankin, on sokerin kulutusta vähentävälle terveysperusteiselle verolle edelleen kansanterveydellinen tarve ja vero on myös EU:n lainsäädännön puitteissa mahdollista asettaa. Makeisveron tilalle tulisi meidän mielestämme ottaa käyttöön terveysperusteinen sokerivero, kuten kristillisdemokraattien jättämässä toimenpidealoitteessa 37/2016 sen esittelemme. Aloitustasoksi voitaisiin kantaa veroa esimerkiksi vajaa 2 euroa per kilo, jolloin arvioitu verokertymä vuoden 2017 ajalta olisi 300 miljoonaa euroa — 300 miljoonaa euroa. Makeisten osalta verotaso vastaisi suurin piirtein poistuvaa makeisveroa, eli otan yhden esimerkin: 200 gramman suklaalevystä, jossa on sokeria 48 prosenttia eli 96 grammaa, valmisteveron suuruus olisi 18 senttiä. Suk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

laalevyn hinta ilman sokeriveroa olisi 1 euro 87 senttiä ja veron kanssa 2 euroa 8 senttiä. Nämä laskelmat on tehty eduskunnan tietopalvelussa.

Arvoisa puhemies! Sokeriveron määrääminen tulee Suomessa ensi vuodenvaihteessa mahdolliseksi, kun pakkausmerkintälainsäädäntö uudistuu ja elintarvikkeiden sokerimäärän ilmoittaminen tulee joka tapauksessa pakolliseksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että hyväksytään yksi lausuma. Tämä vastalauseen lausumaehdotus on: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin makeisveron korvaavan sokeriveron käyttöön ottamiseksi vuoden 2017 alusta."

18.39 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Aivan aluksi haluan sanoa, että kannatan edustaja Östmanin tekemää lausumaehdotusta.

Pääministeri Juha Sipilä on hallitusohjelman linjauksissaan alleviivannut, että verotuksen painopistettä tulisi siirtää työn ja yrittämisen verotuksesta erityisesti haittaverotukseen. Toisaalta hallituksen yhtenä kärkiteemana on ollut terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Mitä sitten tapahtuu? Euroopan komissiolle oli tehty kaksi makeisverolain veropohjan rajauksiin liittyvää valtioneuvoston päätöksen lausuntoa. Mikä huomattavaa, niin komissio ei ainaakaan toistaiseksi ollut eikä ole aloittanut asiassa mitään muodollista tutkintamenettelyä mutta on niin sanotusti epävirallisesti ilmoittanut kantanaan, ettei vero kohtelee samankaltaisia tuotteita neutraalisti ja voi sisältää siksi valtiontueksi katsottavaa valikoivaa verotusta veron ulkopuolelle jääville tuotteille. Mutta niin kuin sanottu, mitään virallista, muodollista tutkintamenettelyä tai ilmoitusta, että tällainen aloitettaisiin, ei ole toistaiseksi tullut.

Esityksessä makeisten ja jäätelön valmisteverosta siis luovutaan neutraalisuusongelman vuoksi sen sijaan, että olisi tarkennettu verollisten ja verottomien tuotteiden rajanvetoa. Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, niin kuin lausunnossa on sanottu, todettiin, että terveellisen ruokavalion omaksumista tulee edistää myös verotuksen keinoin. Valiokunnassa korostimme ja lausunnossa korostetaan, että erityisesti lasten ja nuorten ravintotottumuksiin vaikuttamista on tehtävä myös valmisteverotuksen avulla. Valiokunta on lisäksi pitänyt aiheellisena laajemmin selvittää mahdollisuuksia tukea terveellisten ravitsemusvaihtoehtojen valitsemista. Kaikki aivan järkeenkäypää terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Veron tavoitteen muuttamisen ja veropohjan laajentamisen sijaan makeisten ja jäätelön valmisteverosta luovutaan nyt kokonaan eikä välittömästi kehitetä veroa terveyttä edistävään suuntaan. Kuitenkin, niin kuin moneen kertaan olemme todenneet ja kuulleet tässäkin salissa, terveysperusteisia veroja on käytössä esimerkiksi Unkarissa, Tanskassa ja Norjassa — miksi sitten ei voisi olla myös Suomessa?

Me tiedämme, että väestön lihominen on lisääntynyt viime vuosikymmeninä niin, että sillä on vakavia kansanterveydellisiä ja kasvavia kansantaloudellisia vaikutuksia. Lihavuus on Suomessa yleisempää kuin missään muussa Pohjoismaassa. Ja erityisesti lasten lihavuus on yleistynyt, niin että nykyisin noin joka kymmenes leikki-ikäinen ja joka viides kouluikäinen lapsi on ylipainoinen tai lihava. Makeisten ja jäätelön valmisteverosta luopuminen todennäköisesti lisää näiden tuotteiden kulutusta ja lisää niiden käytöstä johtuvia terveyshaittoja. On myös huomattava, että hintajoukon vuoksi näiden tuotteiden lisääntyvä kulutus kohdistuu todennäköisemmin ennen kaikkea lapsiin ja nuoriin.

Lisäksi tutkimuksessa on todettu, että etenkin sokeripitoisten virvoitusjuomien runsas käyttö suurentaa painoa ja lisää tyypin 2 diabeteksen riskiä. Niin ikään suunterveyden ylläpitäminen on entistä vaikeampaa. On huomattava, että myös Maailman terveysjärjestön

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

WHO:n tuoreessa raportissa todetaan, että sokeripitoisten juomien riittävän tuntuva verotus voi vähentää lihavuutta, tyypin 2 diabeteksen yleistymistä ja hammassairauksia. Sokeripitoisten juomien kulutuksen laskun on todettu vähentävän sokerin saantia, parantavan ruokavalion koostumusta ja vähentävän edellä mainittuja haittoja.

Ja edelleen voimme nostaa esiin, että EU:n elintarviketietoasetuksen nojalla tämän vuoden joulukuussa tulee voimaan pakattujen elintarvikkeiden energian, hiilihydraattien, kokonaissokerin, rasvan, tyydyttyneen rasvan, suolan ja proteiinin määrien ilmoittamisvelvollisuus. Näin ollen voimaan tulevan sääntelyn perusteella alan toimijoiden hallinnollinen taakka ei merkittävästi lisääntyisi, jos verotus perustuisi näihin ravintoainetietoihin.

Terveysperusteisessa verossa voidaan veron määrä asettaa tuotteen sisältämän ravintoainepitoisuuden mukaan siten, että vero nousee haitallisen ravintoaineen määrän kasvaessa. Vero vaikuttaa tällöin paitsi hinnan kautta kuluttajien ostopäätöksiin myös teollisuuden tuotekehitykseen, ja terveysperusteisella verolla on lisäksi mahdollista kannustaa hyödyllisten ravintoaineiden käyttöön. Voiko joku väittää muuta kuin että näillä toimenpiteillä voisimme hyvin edistää terveyttä ja hyvinvointia, ennaltaehkäistä monia sairauksia?

Kaiken kaikkiaan voitaneen todeta, että Suomella on ravitsemukseen ja terveyteen liittyen kansainvälisesti erittäin hyvä maine muun muassa terveellisen kouluruokailun ja elintarviketeollisuuden tuotekehityksosaamisen perusteella. Elintarviketeollisuus on pitkään kehittänyt entistä terveellisempiä elintarvikkeita yhtenä merkittävänä kilpailukeinona.

Ja niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa totesimme, terveysperusteisella verotuksella voidaan luoda lisäkannustimia tuotekehitykselle, joka tukee terveys- ja hyvinvointitavoitteita ja on samalla kansantaloudellisesti järkevää. Valmisteverotuksen kehittäminen terveysperusteiseksi tulee aloittaa pikaisesti. Kristillisdemokraateilla oli jo vaihtoehtobudjetissa tämä niin kutsuttu sokerivero, ja tästä oli hyvä todeta myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jossa oli kuultavana iso joukko asiantuntijoita. Heistä oikeastaan yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki kannattivat tätä terveysperusteista sokeriveroa, sen pikaista kehittämistä ja käyttöönottoa. Ja se, mistä tuli kritiikkiä, oli tuottajien puolelta, mutta niin kuin monessa muussakin asiassa, tässä totesimme, että tuottajat voivat kehittää terveellisempiä tuotteita, myös juomia, sellaisia kuin on jo aiemmin tullut monia markkinoille, suhteessa sokeriin ja sen lisäämiseen.

Meillä olisi mahdollisuus olla hyllyttämättä tätä makeis- ja jäätelöveroa, jatkaa sen keräämistä edelleen ja mitä pikaisimmin suunnitella ja ottaa käyttöön terveysperusteinen uusi vero, niin sanottu sokerivero. Toivoisin, että tässä kiireessä, hallituksen tuodessa erilaisia esityksiä, eduskunta voisi laittaa jarruja ja muistaa, että terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näissä päätöksissä tulisi kuitenkin olla lähtökohtana ja loimilankana, ja tässä suhteessa terveysperusteinen vero, sokerivero, olisi erittäin kannatettava.

18.47 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Niin kuin Maailman terveysjärjestön tuoreessa raportissa todetaan, sokeripitoisten juomien riittävän tuntuva verotus voi vähentää lihavuutta, tyypin 2 diabeteksen yleistymistä ja hammassairauksia. Hyvin samansuuntaisia tuloksia on muista sokeritutkimuksista. Sen takia on helppo kannattaa sosialidemokraattien, vihreiden ja vasemmiston yhteistä hylkäys- ja lausumavastalauseetta. Kun vielä muistetaan, että makeisverolla on kerätty noin 100 miljoonaa euroa ja sokerivero korvatesaan toisi tilalle 300 miljoonaa euroa, on hämmästyttävää, että hallitus ei halua käyttää tätä keinoa, jolla olisi vahvoja terveysvaikutuksia mutta myös talousvaikutuksia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

Kannattaa muistaa, että Suomessa on ravitsemukseen ja terveyteen liittyen kansainvälisesti hyvä maine muun muassa terveellisen kouluruokailun ja elintarviketeollisuuden tuotekehityksosaamisen perusteella. Elintarviketeollisuus on oma-aloitteisesti pitkään kehittänyt entistä terveellisempiä elintarvikkeita yhtenä merkittävänä kilpailukeinona, ja vaikka se on vastustanut yleisempää sokeriveroa, uskon, että elintarviketeollisuudella olisi täysi valmius ottaa koppi myös jatkossa entistä vähäsokerisempien tuotteiden kehityksestä. Sen takia toivon, että hallitus vakavasti paneutuisi myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan yksimielisen kannan mukaisesti säädösvalmistelun aloittamiseen elintarvikkeiden terveysperusteisen valmisteverotuksen kehittämiseksi.

18.48 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä edelliset puhujat ovat aika tarkkaan kalunneet läpi, mitä me sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tästä asiasta lausuimme. Joitakin huomioita ja näkökulmia haluan ottaa oikeastaan ehkä sen ulkopuolelta.

Edellisessä puheenvuorossa edustaja Järvinen totesi, että elintarviketeollisuudella olisi mahdollisuus ottaa koppi tästä asiasta. Niin olisi, ja toivon, että heidän kantansa tässä asiassa muuttuu, mutta itse asiassa suomalainen elintarviketeollisuus oli Euroopan soijatuottajien rinnalla se toinen, joka kanteli komissioon meidän makeisverostamme. Toivoisin tosiaan, että Suomessa elintarviketeollisuus pystyisi asennoitumaan toisella tavalla, kuten esimerkiksi Unkarissa, jossa tullinimikkein toteutetaan tällaista terveysperusteista verotusta, sokeri on yksi näistä verotuksen kohteista. Siellä ollaan pystytty reseptiikkaa muuttamaan, elikkä siellä on elintarviketeollisuus lähtenyt mukaan verokannustimen kautta, ja siellä vaikutukset nähdään myös kulutuksessa. Tämä verokannustin on toteutunut niin kuin on tahdottu. Siellä ihmiset ostavat ja valitsevat terveellisempiä tuotteita. Tähänhän meidän pitäisi Suomessakin pyrkiä.

Edustaja Tanus totesi tuottajista, varmaan tarkoittitte tässä nimenomaan valmistajia elikkä elintarviketeollisuutta, joka tosiaan voisi ottaa uuden näkökulman. Ei voi sanoa, etteikö meillä asioita olisi tehty ihan oikein, esimerkiksi Valio tuotteissaan, mainitsen tässä esimerkiksi jogurtit: ihan oma-aloitteisesti ja seuraten varmasti kuluttajien halua siitä, mihinkä suuntaan halutaan mennä, minkälaisia tuotteita halutaan käyttää, jogurteissa on esimerkiksi jo huomattavasti vähäsokerisempia tuotteita, tuotteita, joissa ei ole lainkaan lisättyä sokeria, ja sitten täysin maustamattomia tuotteita. Totta kai kuluttaja on vahva valitsija, mutta mitä me myös valiokunnassa painotimme ja myös asiantuntijat, jotka tietävät sokerin haitoista, painottavat, niin aikuisen periaatteessa pitäisi olla se taho tai toimija, joka pystyy tekemään rationaalisia päätöksiä mutta eivät meidän lapset pysty. Sen takia erityisesti meidän pitäisi pystyä tämän verotuksen kautta turvaamaan suomalaisten lasten hampaita, minkä kehitys valitettavasti ei ole mennyt hyvään suuntaan viime vuosina. Lasten hampaitten reikiintyminen on lisääntynyt. Ylipaino, lihominen on meillä lisääntynyt. Sokeri vaikuttaa osaltaan sydän- ja verisuonitauteihin, syöpien esiintymiseen, tuki- ja liikuntaelinsairauksiin, tyypin 2 diabetekseen. Monia monia kansanterveysasioita linkittyy liikaan sokeriin. Pitää muistaa, että sokeria sinänsä ihminen ei tarvitse mihinkään. Meidän elimistömme pystyy muodostamaan muista aineista riittävät hiilihydraatit toimintansa, energiansa aikaansaamiseksi. Sokeria ei tarvitse lisätä mihinkään tuotteeseen tämän takia.

Tosiaan haluaisin muistuttaa siitä niin valtiovaraministeriötä kuin myös meitä kaikkia päättäjiä täällä, että esimerkiksi europarlamentaarikko Anneli Jäätteenmäki vastikään kysyi komissiolta sen kantaa sokeriveroon ja komissio sanoi, että sieltä ei rajoiteta, muodostakaa vain semmoinen laajapohjainen verotus, jossa ei voida nähdä mitään viitteitä siihen,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

että se suosii toisia yrityksiä enemmän kuin toisia. Tässä on nyt kyse siitä, että pitää pystyä muodostamaan sellaista lainsäädäntöä, joka on aidosti terveydellä perusteltu.

Arvoisa puhemies! Minä toivon ja uskon, että vaikka valtiovarainvaliokunta jätti lausumatta tästä asiasta, niin se ei tarkoita sitä, etteikö valtiovarainministeriössä ruveta asiaa kehittämään. Näin olen kuullut ja näin toivon, ja toivon, että me kaikki haluamme sitä edellyttää. Sille 100 miljoonalle eurolle, mikä makeisverosta jää nyt käyttämättä, on paljon käyttöä. Muistutan vielä, että makeisverolla on ollut laaja kansan hyväksyntä, ja sen takia tämmöisessä taloustilanteessa tämmöistä juttua ei kannata jättää käyttämättä.

18.54 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Tämä makeisveroasia on käyty keskustelun kautta moneen kertaan läpi, jotenka tiivistän ja kiteytän — hieman jopa edustaja Soinin hengessä — asiaa. Mikään ei ensinnäkään pakota Suomea poistamaan makeisveroa. Mikään ei estä Suomea valmistelemasta omaa uutta tuotekohtaista haittaveroa, vähän niin kuin Tanskasta ja Unkarista mallia ottaen. Ainoa este on hallitus, aivan itse. Tämä on järjetöntä kansantalouden ja kansanterveyden kannalta. Asian voisi kiteyttää jopa niin, että missä hallitus, siellä keksityt ongelmat.

18.55 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Ymmärrän hyvin, että sosiaali- ja terveysvaliokunta on tätä asiaa tarkastellut terveyspolitiikan kannalta, niin kuin valiokunnan kuuluukin, ja päätynyt sitten siihen ratkaisuun, että joku tämäntyyppinen vero, terveysperusteinen vero, on paikallaan. Yhdyn siihen ajatteluun ihan täydellisesti. Valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto sen sijaan joutuu katsomaan veroasioita toisestakin näkökulmasta ja ottamaan huomioon monenlaiset eri tekijät, ja ne on tässä mietinnössä nostettu esille.

Sokeriveron osalta, mistä täällä nyt on paljon puhuttu, tähän mietintöön, sen kolmannelle sivulle, on kirjoitettu hyvin auki ne monenlaiset ongelmat, jotka siihen liittyvät, ja toivonkin, että edustajat vielä lukevat tämän mietinnön tältä osin hyvin tarkkaan. Ja totean, että sokeriveron kaltaista veroa ei ole toteutettu missään EU:n jäsenvaltiossa — näin täällä mietinnössä todetaan.

Sitten on näitä tiettyihin tullinimikkeisiin liittyviä veroja, ja niiden osalta taas, kun niitä joissakin maissa on, ei ole testattu niiden EU-kestävyyttä. Ja jos Suomi tällaisen uuden veron luo, niin kuin toivon, se on notifioitava, ja voi olla, että se ei ihan siitä vaan mene läpi. Siksi valmistelu on tehtävä huolella. Valtiovarainministeri Orpo täällä — kyselytunnilla muistaakseni — kerran totesi, että asiaa on ministeriössä hyvin huolella tutkittu mutta on nähty, että sitä ei ole helppo toteuttaa niin, että se kestäisi tämän joka puolelta esiin tulevan ponnistuksen.

Mietinnössä on nostettu lopussa kuitenkin hyvin esille se, että valtiovarainvaliokunnan tahtokin on, että asiassa jatketaan selvitystyötä (Puhemies koputtaa) ja se mahdollisesti toteutetaan niin pian kuin on mahdollista.

18.57 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi edustaja Harakan hyvää lausumaehdotusta, sillä tällä verolla olisi vain myönteisiä vaikutuksia. Ensinnäkin välittömän verotuoton lisäksi tällä niin sanotulla sokeriverolla saadaan paljon kansanterveydellisiä ja sitä kautta myös kansantaloudellisia hyötyjä. Me tiedämme liiallisen sokerinkäytön olevan riskitekijä moniin kansansairauksiin, ja etenkin kun tiedetään lasten ja nuorten sokerinkäytön lisääntyneen huolestuttavasti ja sitä kautta myös ylipainon lisääntyneen, niin sokerinkäytön vähentämiseksi olisi tehtävä kaikki mahdollinen, ja vero-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

tus olisi kyllä yksi ihan hyvä keino tähän. Asiantuntijat ovat kyllä melko yksimielisiä olleet tämän veron hyödyistä.

Tämä EU:n selän taakse meneminen tässä asiassa osoittaa minun mielestäni lähinnä vain laiskuutta etsiä semmoisia vaihtoehtoja, joita voitaisiin hyödyntää, ja toisaalta meillä on tiedossa niitä EU-maita, joissa tämänkaltaista veroa jo tällä hetkellä käytetään.

18.58 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan sosialidemokraattien, vihreiden ja vasemmiston vastalauseessa esitettyä hallituksen esityksen hylkäämistä ja lausumaa.

Edustaja Kankaanniemi puhui siitä, miten monimutkaista olisi säätää sokerivero. Epäilemättä näin on, mutta ei se nyt aivan ylivoimainen tehtävä ole. Kyllä niitä monimutkaisia lakeja on Suomessa valmisteltu ennenkin silloin, kun siihen on tahtoa ollut.

Edustaja Hannakaisa Heikkinen toivoi elintarviketeollisuuden muuttavan mielensä. Tietenkin yhdyin tähän toiveeseen, mutta toivon, että eduskunta ja myös hallitus tässä asiassa osoittavat selkärankaa ja säättävät sokeriveron ihmisten terveyttä edistämään aivan riippumatta siitä, kääntyykö elintarviketeollisuus tälle kannalle vai ei.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos arvioi, että puolisen miljoonaa suomalaista sairastaa diabetesta ja heistä merkittävä osa tietämättään. Kun vertailee tämän päivän koulukuvia vaikkapa 70- ja vielä 80-luvunkin koulukuviiin, näkee hyvin selvästi eron siinä, miten ylipaino on lastenkin keskuudessa kasvanut, ja yksi siihen liittyvä asiahan on myöskin kakkosdiabeteksen esiintyminen yhä nuoremmissa ikäluokissa. Diabetesliiton sivujen mukaan diabetes on Suomessa merkittävin yksittäinen syy valtimotauteihin, kuten sepelvaltimotautiin ja aivoverenkiertohäiriöihin, sekä alaraaja-amputaatioihin. Lisäksi se lisää lukuisien muiden sairauksien riskejä. (Puhemies koputtaa)

Eli tässä on kysymys valtiontaloudesta kahteen suuntaan: edistämmekö terveyttä ja terveydenhoidon kulujen laskua sitä kautta ja haluammeko veron?

19.00 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä muutamassa puheenvuorossa on tullut puheeksi, että esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan verojaostossa kuulujen asiantuntijalausuntojen perusteella tämä on kovin monimutkainen ja tuli esille se, että esimerkiksi tullinimikkein sokerin verottamista EU ei välttämättä hyvällä katsoisi. Mutta muistutan, että esimerkiksi Unkarissa tämä terveysperusteinen verotus tapahtuu tullinimikkein ja se on EU:n hyväksymää, että edelleenkin kannustan siihen, että asiaa ei tähän jätettäisi. Eri tahoilta kuullaan valtiovarainministeriön virkamiesten kanta, että asia on monimutkainen, mutta eihän se tarkoita sitä, etteikö silloin pitäisi töihin ryhtyä. On monia asioita meidän yhteiskunnassa ja myös täällä eduskunnassa, jotka ovat monimutkaisia, mutta ne on vain hoidettava, ja jos kansan tahto siitä on riittävä, että tällainen verotus viedään eteenpäin, niin se mielestäni on sen arvoista. Kuitenkin toistan tässä vielä sen uskomukseni, että vaikka valtiovarojen verojaosto ei lausumaamme toteuttanut, se ei tarkoita sitä, etteikö tahottila olisi se, että tämmöistä terveysperusteista verotusta lähdetään Suomessa kehittämään, ja näin sen pitää olla. Tälle on laaja kansan tuki, ja tämä ei tavallaan ole keneltäkään pois, vaan erilaisin kannustein tuemme elintarviketeollisuutta, tavallaan kepillä, siihen suuntaan. Sitten samoin myös niistä tuotteista, jotka sisältävät enemmän sokeria tai muita haitallisia aineita, joita voidaan myös verottaa, kuluttaja valitsee ja saa kannustuksen valita terveellisemmin. Tähän meidän tulee pyrkiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

19.03 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Odotan hallituksen selvitystä terveysperusteisesta valmisteverosta. Täällä on hyvin tullut esille, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, jonka jäsenenä olen, teimme lausuman, jossa edellytimme sitä, että aloitettaisiin valmistelu terveysperusteisesta valmisteverosta. Tuo lausunto meni sitten valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn, jonka jäsen myöskin olen, ja toivon, että olette lukeneet tuon mietinnön. Siinä mietinnössä todellakin todetaan, että tarkoitus on, että VM selvittää mahdollisuuksia säätää tällainen terveysperusteinen vero. Se on laajempi kysymys, kysymys ei ole pelkästään sokeriverosta vaan terveysperusteisesta valmisteverosta. Ja todellakin mietinnön mukaisesti toivomme, että tuo selvitystyö tuodaan eduskunnan käsittelyyn.

Kyllä tässä oppositiolle pitää sanoa: jos tämä vero olisi niin helppo säätää, miksi esimerkiksi valtiovarainministeri Rinne ei tuota veroa säätänyt? Näin ei tapahtunut, ja mielestäni on hyvä, että hallitus tässä nyt toimii. Kuten sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtaja Heikkinen totesi, odotamme vipinää tässä. Elintarviketeollisuus varmasti saa tästä pontta kehittää terveellisempiä elintarvikkeita, ja kyllä, eritoten lasten ja nuorten terveys edellyttää, että myöskin verotuksella ohjaamme terveellisempiin kulutustottumuksiin, eli odotan kyllä, että tällä kaudella tästä saamme selvityksen, ja toivon, että tämä vero myöskin säädetään. Tästä ei ole kahta kysymystä.

19.04 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on siis kyse makeisten ja jäätelön valmisteverosta luopumisesta, ja näkisin, että varsin yksinkertaisesti asia voisi olla niin, että kun tämä tulee äänestykseen, äänestämme nurin tämän hallituksen esityksen. Elikkä että makeis- ja jäätelövero jatkaisi olemassaoloaan seuraavanakin vuonna, ja sinä aikana kun se vielä on voimassa, sitten tämä muu terveysperusteinen verotus, esimerkiksi sokerivero, kehitettäisiin ja otettaisiin käyttöön.

Niin kuin sanottu, tässähän komissio ei ole aloittanut mitään tutkintamenettelyä, edes muodollista, vaan on epävirallisesti ilmaissut kantansa, niin minkä ihmeen takia Suomen pitää nyt olla eturintamassa toteuttamassa tätä epävirallista vihjaisua? Näkisin, että hyvinkin makeisista ja jäätelöstä, niin kuin tähänkin asti, keräisimme veroja, saisimme niistä myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen potkua, ja sitten mitä pikaisimmin hallitus valmistelisi tämän uuden terveysperusteisen sokeriveron.

19.05 Timo Harakka sd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Sarkomalle: Tämä hallituksen oli omassa ohjelmassaan siinä luulossa, että makeis- ja jäätelövero voidaan säilyttää nykymuodossaan. On vaikea käsittää, miksi edellisen hallituksen valtiovarainministeriltä olisi pitänyt edellyttää tällaista suorastaan maagista katsetta tulevaisuuteen, joka nykyiselle hallituksellekin tuli yllätyksenä.

Mutta tähän kysymykseen, jonka alussa esitin, on edelleen vastaamatta. Mihin tämä vuosi on hukattu? Me tiesimme jo vuosi sitten, että tämä 100 miljoonan euron verotuoton menetys uhkaa meitä. Tässä olisi ollut vuosi aikaa ryhtyä toimiin, ja nyt täällä tehdään lausumia ja nyt täällä toivotaan. Nyt todetaan, että seurataan tilannetta ja aletaan pikku hiljaa valmistella. Tiedän mainiosti, kun olen kahlannut läpi tuon sokeriverotyöryhmän mietinnön vuodelta 2013, että harjoitus ei suinkaan ole yksinkertainen. Mutta sitä suuremmalla syyllä se olisi pitänyt aloittaa välittömästi, kun tehtiin se ratkaisu, että tästä joudutaan luopumaan. Nyt on vuosi hukattu täysin tarpeettomasti tähän. Me olisimme jo paljon pidemmällä, voisimme keskustella siitä, minkälainen se uusi kansanterveysperusteinen vero olisi, sen sijaan, että hurskaasti toivomme, että sellainen joskus tehdään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

19.07 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta oli lausumassaan ja lausunnossaan tästä asiasta hyvin yksimielinen. Eli kyllä me kaikki olimme sitä mieltä, että on syytä kehittää verotusta siihen suuntaan, että pystytään ohjaamaan ihmisiä terveellisempään käyttäytymiseen. Sitten toisaalta katsoimme myöskin, että tällaisen sokeriveron säätäminen loisi myöskin yrityksille sitten tällaisen insentiivin kehittää terveellisempiä tuotteita markkinoille. Katsoimme hyvin yksimielisesti, että tämän tyyppisellä verolla olisi pelkästään hyötyjä kansantalouden ja sitten myöskin talouden näkökulmasta. Että sinänsä pidän tätä kiistelyä tässä kohtaa aika turhana. Voi tietysti todeta, että parempi olisi ollut, jos hallitus olisi alkanut heti kautensa alussa kehittämään tätä uutta veroa, mutta nyt, kun valtiovarainvaliokuntakin on ollut tällä kannalla, ei muuta kuin kannustamme hallitusta ripeään toimintaan.

19.08 Leena Meri ps: Arvoisa herra puhemies! Tulen tänne korokkeelle, vaikka ei ole pitkä puheenvuoro, jottei tarvitse puhua niin nopeasti, kun kello aina käy.

Katselin tätä valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja ymmärrän hyvin, että tämä asia pitää huolellisesti selvittää. Aika usein, kun hallitus on tuonut esityksiä, on kritisoitu sitä, että valmistellaan liian kiireellä ja sitten valiokunnissa joudutaan kovin paljon niitä oikaistamaan tai joitakin vaikutusarvioita kokonaisuuksiin ei ole tehty. Minusta ne on silloin hyvä huolella valmistella.

Katselin täällä tätä valtiovarainvaliokunnan lausuntoa, ja siinä tuodaan hyvin esille sitä, että veron perusteena tulisi olla tuotteen kokonaissokeripitoisuus, jos puhutaan sokeriverosta, ja pitäisi ymmärtää se, että silloin se koskisi kaikkia sokeria sisältäviä elintarvikkeita ja esimerkiksi maidolle ja hedelmille olisi oltava hyväksyttävät poikkeusperusteet. Mietin itse esimerkiksi kotimaisia leipomoita. Leipoon, leivonnaisiin lisätään sokeria. Täällä todetaan, että ravintotietojen perusteella tai analyysimenetelmin elintarvikkeista ei voida erottaa lisättyä ja luontaista sokeria, joten veroa ei voisi perustaa vain lisätyn sokerin määrään. Tässä pohditaan juuri sitä, että tämä hallinnollinen taakka olisi suurempi. Pitäisi katsoa, miten se kohdistuisi erilaisiin tuotteisiin ja suomalaisen elintarviketeollisuuteen.

Jos lähtee vain keskusteluun siitä, että sokeri on pahasta ja sen liiallinen käyttö on pahasta, eikä ajattele ollenkaan sitä kokonaisvaikutusta, niin se voi tuntua hyvinkin yksinkertaiselta: että selvä, säädetään vain vero, niin kukaan ei osta enää niin paljon suklaata ja jätskiä. Sopii minulle. Itse pidän suklaalevyistä, ja oikein mielellään ne voisivat olla kaksi kertaa kalliimpia minulle, niin tulisi vähän vähemmän syötyä. Mutta nyt minun pitää ajatella tätä kokonaisuutta täällä lakeja säätävänä tahona ja sitä, mitä se tekisi suomalaiselle teollisuudelle.

Itse kannatan ehdottomasti, että me keksimme sokerille ja makeisverolle korvikkeen ja nimenomaan terveydelle haitallisuuden kautta. Mutta se pitää ihan aidosti tehdä huolellisesti. Täällä valtiovarainministeriön lausunnossa todetaan, että valtiovarainministeri on päivittämässä tämän sokeriverotyöryhmän loppuraporttia, joka on siis aiemmin tehty, ja siinä katsotaan myös muiden EU-jäsenmaiden tämänhetkinen tilanne.

Itse henkilökohtaisesti toivon, että tämä löytyy. Minäkin muistan, että ministeri Orpo puhui täällä salissa, kuten edustaja Kankaanniemi kertoi, että tätä asiaa viedään eteenpäin ja otetaan vakavasti. Mutta se on niin helppoa — juuri niin kuin sanoin tuossa aikaisemmin — sanoa vain, että nyt vain nopeasti viedään ryminällä eteenpäin. Missä on nyt se huolellisen vaikutusarvioinnin vaatiminen? Minusta se on erittäin tärkeätä, ettei nyt vain kaadeta pieniä leipomoita tässä ohimennen rymistellessä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2016 vp

19.11 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Aivan niin kuin edustaja Harakka tuossa hyvin toi esiin, voi tietysti miettiä, mihinkä on vuosi tullut hukattua. Ja näin vuosi on hukattu, mutta niin kuin sanotaan, että sitten kun on huonot housussa, sitten ei enää voi muuta kuin todeta, että näin on. Eliikä vuosi on mennyt, ja sitä ei saada takaisin.

Mutta se, mikä voitaisiin hyvinkin tehdä, on se, että me jatkaisimme tätä makeis- ja jäätelövalmisteveron keräämistä vielä jatkossakin. Se on iso raha, ja me tarvitsemme verotuloja, tarvitsemme euroja, toisaalta tarvitsemme terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, mutta pelkkiä eurojakin ajatellen mielestäni hyvin voisimme jatkaa tämän makeisten ja jäätelön valmisteveron keräämistä ja pikimmiten valmistaa sitten tämän korvaavan veron.

Olen ihan samaa mieltä kuin edustaja Meri, joka totesi, että korvaava vero täytyy valmistella huolellisesti, se ei ole yksinkertaista. Mutta mitä pikaisimmin huolellinen valmistelu, ja sinne asti tämän makeis- ja jäätelöveron keräämistä, kunnes on korvaava vero valmis ja se on valmis käyttöön otettavaksi. Minusta tämä olisi ainut järkevä toimintatapa tässä vaiheessa, kun meillä kuitenkin niille veroeuroille on niin paljon käyttöä.

19.12 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Jos tätä terveysperusteista sokeriveroa vielä jatkossa selvitetään, niin minä toivon, että selvitetään samalla terveysperusteinen alkoholivero. Ja sitähan pitäisi tietenkin periä aina, kun maahan tuodaan alkoholia, että saataisiin tämä viinarallikin loppumaan.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.